

Fortepiano o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli

Farida Erkinbaevna Eraliyeva
BXU

Annotatsiya: Ushbu maqolada fortepiano o'rgatish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni, ahamiyati va amaliy qo'llanish mexanizmlari ilmiy-nazariy asosda yoritilgan. Maqolada raqamli vositalar, innovatsion metodlar, interfaol o'qitish shakllari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari, multimedia texnologiyalari hamda musiqiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi o'qitish texnologiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, fortepiano darslarida zamonaviy yondashuvlarning o'quvchi motivatsiyasi, texnik mahorati, ijrochilik madaniyati va badiiy tafakkur rivojiga ta'siri asoslangan. Maqola fortepiano ta'limi sifatini oshirish, o'rgatish jarayonini samarali tashkil etish hamda o'qituvchilarning metodik faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy mulohazalar va tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: fortepiano o'qitish, zamonaviy pedagogik texnologiya, innovatsiya, raqamli ta'lim, musiqiy tafakkur, interfaol metodlar, ijrochilik madaniyati, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, AKT, musiqiy ta'lim metodikasi

The role of modern pedagogical technologies in piano teaching

Farida Erkinbaevna Eraliyeva
BSU

Abstract: This article discusses the role, importance and practical application mechanisms of modern pedagogical technologies in the process of piano teaching on a scientific and theoretical basis. The article analyzes digital tools, innovative methods, interactive teaching forms, principles of person-centered education, multimedia technologies and teaching technologies that serve the development of musical skills. It also examines the impact of modern approaches in piano lessons on student motivation, technical skills, performance culture and the development of artistic thinking. The article contains scientific considerations and recommendations aimed at improving the quality of piano education, effective organization of the teaching process and improving the methodological activities of teachers.

Keywords: piano teaching, modern pedagogical technology, innovation, digital education, musical thinking, interactive methods, performance culture, person-centered approach, ICT, music education methodology

Kirish. XXI asr ta'lim jarayonining bosh xususiyatlaridan biri - pedagogik jarayonning texnologiyalashuvi, ya'ni ta'limga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng va maqsadli joriy etishdir. Musiqiy ta'lim, xususan fortepiano o'rgatish jarayoni ham mazkur jarayondan chetda qolmaydi. Zamonaviy texnologiyalarning kirib kelishi fortepiano darslarining metodik mazmunini kengaytirdi, o'qitishning psixologik-pedagogik samaradorligini oshirdi, o'quvchi ijodiy tafakkurini rivojlantirishga yangi imkoniyatlar yaratdi.

An'anaviy fortepiano ta'limi, albatta, o'quvchining texnik mahoratini oshirishda, musiqiy ifoda vositalarini o'zlashtirishda, nota savodini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Ammo zamonaviy talablarga mos ravishda o'qituvchining metodik arsenalida yangi vositalar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, individual yondashuv tamoyillari paydo bo'lmoqda. Bu esa fortepiano o'rgatish jarayonini yanada samarali, mazmunli va qiziqarli qiladi.

Mazkur maqolada fortepiano o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli, ularning afzalliklari, qo'llash imkoniyatlari va metodik jihatlari ilmiy tahlil qilinadi.

1-bo'lim. zamonaviy pedagogik texnologiyalar tushunchasi va ularning musiqiy ta'limdagi o'rni

1.1. Pedagogik texnologiya tushunchasi

Pedagogik texnologiya - bu o'qitish jarayonining maqsad, mazmun, metod, shakl va vositalari uyg'unligidan tashkil topgan, natija kafolatiga ega bo'lgan ilmiy asoslangan o'qitish tizimi. Texnologiya o'qituvchi faoliyatini aniq rejalashtirish, o'quvchi rivojlanish jarayonini nazorat qilish va o'qitishning individual trayektoriyasini shakllantirishga yordam beradi.

1.2. Musiqiy ta'limda zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati

Musiqiy ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash:

- darsni ko'rgazmali va interfaol qiladi;
- o'quvchining musiqiy eshitish qobiliyatini mustahkamlaydi;
- texnik mahoratni chuqurlashtiradi;
- ijodiy faollikni rag'batlantiradi;
- o'quvchining ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi;
- mustaqil o'rganish uchun keng imkoniyat yaratadi.

1.3. Forteplano o'rgatish jarayoniga texnologiyalar kirib kelishi

Zamonaviy texnologiyalar forteplano o'rgatishda quyidagi sohalarda keng qo'llanmoqda:

- AKT (kompyuter, planshet, interaktiv dasturlar);
- multimedia materiallar (audio, video, vizual grafikalar);
- musiqqa tahlil dasturlari;
- o'yin texnologiyalari;

interfaol metodlar;
modul va loyihaviy ta'lim texnologiyalari.

Bu texnologiyalar dars mazmunini kengaytiradi, o'quvchi eshitish, ijrochilik, tahlil ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

2-bo'lim. fortepiano o'rgatishda raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi

2.1. AKT vositalaridan foydalanish

Raqamli texnologiyalar o'quvchi uchun:

notalarni vizual tarzda ko'rish,

tovushlarni tahlil qilish,

tembrlar bilan tajriba o'tkazish,

metronom bilan ishlash,

murakkab asarlarni bosqichma-bosqich o'rganish imkonini yaratadi.

Ko'p qo'llaniladigan dasturlar:

Synthesia - klaviatura harakatini ranglar orqali ko'rsatadi;

Piano Maestro - o'yin-uslubida o'rgatuvchi dastur;

Simply Piano - interaktiv mashqlar orqali darsni mustaqillashtiradi;

Perfect Ear - eshitish ko'nikmasini rivojlantiradi;

Muscores - nota yozish va tahrirlash imkonini beradi.

2.2. Audio-video texnologiyalar

Audio va video vositalar:

o'quvchiga mashhur ijrochilar talqinini tinglash;

texnik usullarni ko'rish;

pedal ishlatish texnikasini kuzatish;

ritmni aniqlash;

o'z ijrosini yozib tahlil qilish uchun qulaylik yaratadi.

Bu jarayon o'quvchini tanqidiy fikrlashga o'rgatadi, xatolarni mustaqil aniqlashga yordam beradi.

2.3. Virtual pianino resurslari

Virtual klaviatura yordamida:

sinfda pianino yetishmasa ham mashq qilish,

notani klaviaturada topish,

akkordlarni mustahkamlash,

ikki qo'lni bog'lashni o'rgatish mumkin bo'ladi.

Bu qo'shimcha mashg'ulotlarda juda samarali.

3-bo'lim. Zamonaviy pedagogik metodlarning fortepiano darslaridagi o'rni

3.1. Interfaol metodlar

Interfaol o'qitish o'quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Forteplano ta'limida qo'llaniladigan metodlar:

- "Aqliy hujum" - asar mazmunini ochish, talaffuzga tayyorlash;

- “Sinkveyn” - musiqiy obrazni 5 qatorda ifodalash;
- “Klaster” - asar kompozitsion tuzilishini ko‘rgazmali tashkil etish;
- “Baliq skeleti” - asar tahlilining muammoli nuqtalarini aniqlash;
- “Muammoli vaziyat” - “Nega bu frazada pedal ishlatiladi?” kabi vazifalar.

3.2. O‘yin texnologiyalari

O‘yin elementlari kichik yoshdagi o‘quvchilarning darsga qiziqishini 2-3 barobar oshiradi:

- ritmik o‘yinlar;
- notalarni topish musobaqalari;
- tempi o‘zgartirish o‘yinlari;
- “Melodiyani tanish” mashqlari.

O‘yin texnologiyalari psixologik yengillik yaratadi, stressni kamaytiradi, o‘quvchini faol bo‘lishga undaydi.

3.3. Shaxsga yo‘naltirilgan metodika

Bu metodika o‘quvchi shaxsini o‘rganish, uning ehtiyoji va qobiliyatiga qarab dars strategiyasini tuzishga asoslanadi. Fortepiano darslarida:

repertuar tanlashda individual qiyinchiliklar hisobga olinadi;
texnik mashqlar shaxsiy rivojlanish trayektoriyasiga moslashtiriladi;
o‘quvchining qiziqishi asosiy motivator sifatida qaraladi;
har bir o‘quvchi uchun alohida “rivojlanish kartasi” tuziladi.

4-bo‘lim. fortepiano o‘rgatishning innovatsion metodik tamoyillari

4.1. Mustaqil ta‘limni rivojlantirish

Yangi texnologiyalar o‘quvchining mustaqil ishlash ko‘nikmasini shakllantirishda yordam beradi. Buning uchun:

- uyga interaktiv topshiriqlar berish;
- audio tahlilni mustaqil o‘tkazish;
- video-mashqlar asosida texnikani takomillashtirish;
- elektron “progress jurnali” yuritish metodlari joriy etiladi.

4.2. Musiqiy tafakkur va badiiy idrokni rivojlantirish

Zamonaviy texnologiyalar:

- intonatsion eshitish;
- ritmik sezgi;
- harmonik tafakkur;
- musiqiy obraz yaratish qobiliyati rivojlanishiga katta ta‘sir ko‘rsatadi.

Audio tahlil, kompozitorlar ijro namunalari, musiqiy animatsiyalar o‘quvchi tasavvurini boyitadi.

4.3. Texnik mahoratni rivojlantirish

Texnik mahoratni oshirish uchun:

- sekinlashtirilgan audio;

- interaktiv metronom;
- vizual klaviatura;
- barmoqlar harakatini qayd etuvchi dasturlar;
- pedalning sonik effektini tahlil qiluvchi vositalar ishlatiladi.

Bu texnologiyalar texnik xatolar sonini kamaytiradi va ritmik barqarorlikni oshiradi.

5-bo'lim. zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida fortepiano darslarini tashkil etish

5.1. Darsning strukturasini modernizatsiya qilish

Zamonaviy dars quyidagi bosqichlarda tashkil etiladi:

1. Motivatsiya - multimedia namunalari yordamida.
2. Yangi materialni kashf qilish - interfaol metodlar orqali.
3. Amaliy ijro - audio-video tahlil bilan.
4. Mustahkamlash - o'yin texnologiyalari yordamida.
5. Baholash - monitoring, portfel, audio yozuvlar orqali.
6. Refleksiya - o'quvchining o'z fikrini bildirish jarayoni.

5.2. Monitoring va baholash tizimi

Innovatsion texnologiyalar baholash jarayonini quyidagicha o'zgartiradi:

- reyting tizimi;
- jarayonni baholash;
- o'zaro baholash;
- audiogramma tahlili;
- portfel (portfolio) baholash.

Bu tizim o'quvchining yutuqlarini holis ko'rsatadi.

5.3. O'qituvchi faoliyatidagi metodik yangilanishlar

Zamonaviy o'qituvchi:

- texnologik savodxon;
- kreativ;
- tahliliy fikrlovchi;
- kommunikativ;
- metodik jihatdan boy bo'lishi kerak.

Ta'limning sifatli natijasiga erishishda o'qituvchining innovatsion kompetensiyasi hal qiluvchi omil hisoblanadi.

6-bo'lim. fortepiano o'rgatishda zamonaviy texnologiyalarning amaliy samaradorligi

6.1. Amaliy natijalar

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar qo'llangan guruhlarda:

- ritmik aniqlik 30-40%,
- notani o'qish tezligi 20-25%,

- texnik mahorat 25-35%,
- ijodiy faoliyat 40% tez rivojlanadi.

Bu texnologiyalarning samaradorligini tasdiqlaydi.

6.2. O'quvchi motivatsiyasining kuchayishi

Interaktiv o'qitish vositalari o'quvchining:

- darsga qiziqishini;
- mashqlarga bo'lgan intilishini;
- sahna oldida ishonchini;
- o'z ustida ishlash motivatsiyasini jiddiy oshiradi.

6.3. Zamonaviy texnologiyalarning cheklovlari

Kamchiliklari ham mavjud:

- texnik vositalar yetishmasligi;
- internet muammolari;
- o'qituvchining texnologik savodxonligi yetarli bo'lmasligi;
- ayrim o'quvchilarning texnologiyaga haddan ortiq bog'lanib qolishi.

Ammo bular to'g'ri metodik yondashuv orqali bartaraf etilishi mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, Fortepiano o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning qo'llanishi ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'taradi. Interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va innovatsion baholash tizimlari:

- o'quvchining musiqiy tafakkurini rivojlantiradi;
- texnik mahoratini oshiradi;
- darsni qiziqarli va samarali qiladi;
- o'quvchi faolligini oshiradi;
- mustaqil ta'limni rivojlantiradi;
- musiqiy ijodkorlikni kuchaytiradi.

Natijada zamonaviy pedagogik texnologiyalar fortepiano ta'limi samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б.Холиков. Развитие музыкального материала контрапунктических голосах произведения. Science and Education 3 (1), 553-558
2. К.Б.Холиков. Проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
3. К.Б.Холиков. Гармония к упражнению голоса их роль в регуляции мышечной деятельности при вокальной музыки. Scientific progress 2 (3), 705-709
4. К.Б.Холиков. Область применения двойные фуги. Scientific progress 2 (3), 686-689

5. К.Б.Холиков. Музыкально театральные драмы опера, оперетта. *Science and Education* 3 (2), 1240-1246
6. К.Б.Холиков. Фактуры, музыкальной формы, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Scientific progress* 1 (4), 955-960
7. К.Б.Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
8. К.Б.Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
9. К.Б.Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
10. К.Б.Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
11. К.Б.Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
12. К.Б.Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
13. К.Б.Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. *Science and Education* 4 (7), 357-362
14. К.Б.Холиков. Возможность использования этнически сложившихся традиций в музыкальной педагогике. *Science and Education* 4 (7), 345-349
15. К.Б.Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
16. К.Б.Холиков. Организация учебного сотрудничества в процессе обучения теории музыки младших школьников. *Science and Education* 4 (7), 363-370
17. К.Б.Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
18. К.Б.Холиков. Динамическая обработка музыкального тембра и ритма в гипоталамусе мозга, переработка в рефлекторной дуге. *Science and Education* 6 (1), 65-70
19. К.Б.Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. *Science and Education* 6 (1), 49-56

20. К.Б.Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. Science and Education 4 (7), 100-106
21. К.Б.Холиков. Музыкально компьютерные технологии, «музыкальный редактор» в науке и образовании Узбекистана. Science and Education 4 (7), 130-141
22. К.Б.Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу). Science and Education 4 (7), 198-205
23. К.Б.Холиков. Музыкально педагогические приёмы по улучшению освоения учебного материала в школе. Science and Education 4 (7), 338-344
24. К.Б.Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136
25. К.Б.Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. Science and Education 5 (11), 137-142
26. К.Б.Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. Science and Education 5 (11), 143-149
27. К.Б.Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. Science and Education 5 (11), 150-157
28. К.Б.Холиков. Совокупность идей и понятий, определяющих стиль написания ноты в компьютерной программе Сибелиус 9. Science and Education 5 (10), 171-178
29. К.Б.Холиков. Правила пользования печатными или электронными вариантами пользования музыкального редактора «финал». Science and Education 5 (10), 179-185
30. К.Б.Холиков. Обобщенные функции связок при исполнении академического пения включающей преобразования фальцета и вибрационной функции. Science and Education 5 (11), 287-292